

HAYATIM CİDDİYE ALINMASINI İSTEDİĞİM BİR OYUNDU

Oyunlarla Yaşanmış Bir Hayat: **Oğuz Atay**

hayykitap
EDEBİYAT

Hayykitap - 815
Edebiyat - 170

Hayatımı Ciddiye Alınmasını İstediğim Bir Oyundu
Oyunlarla Yaşanmış Bir Hayat: Oğuz Atay
Hazırlayan: Kasım Hasan Ünal

Hayykitap Edebiyat Yayın Yönetmeni: Caner Yaman
Editör: Buse Ünal
İllüstrasyon ve Çizimler: Emine Yıldırım
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Emine Yıldırım

ISBN: 978-625-7685-19-1
1. Baskı: İstanbul, Nisan 2021

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - İstanbul
Sertifika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap

Zeytinoğlu Cad. Şehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Beşiktaş 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

© Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

OĞUZ ATAY'IN HAYATI

OĞuz Atay, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından kurulan ulusal Türkiye Cumhuriyeti'nin, modern devrimlerinin hayata geçirilmeye çalışıldığı dönemde 12 Ekim 1934 yılında Kastamonu'nun İnebolu ilçesinde dünyaya gelmiştir. Babası Kastamonulu bir hukukçu olan Cemil Atay, OĞuz Atay'ın annesi ise İstanbullu bir Ğretmen olan Muazzez Atay'dır.

Babası Cemil Atay, 1892 yılında Kastamonu'nun Devrekani ilçesinde doğmuştur. Cemil Atay, 1909 yılında girdiği polislik görevinde, komiserliğe kadar yükselir. 1920'den sonra ise Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ceza yargıcı ve savcı olarak görev alır. Cemil Atay, hem Osmanlı bakiyesinin kültürünü hem de cumhuriyet ilkelerini karakterinde birleştirebilen bir kişiydi. Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılış dönemine ve her yanı işgale uğramış ülkenin kendi başına bir cumhuriyet kurmasına tanık olmuştur. Alaylı olarak hukuk çalışmalarını sürdüren Cemil Atay, 1942 yılında Ankara Hukuk Fakültesi'nden emekli olmuştur.

Cemil Bey ile Muazzez Hanım'ın tanışmaları, 1920 yılında Cemil Atay'ın Boyabat'a ceza yargıcı olarak atandığı zamana denk gelir. O sıralar Boyabat'da, annesi ile birlikte ablasının evinde kalan Muazzez

Hanım henüz 14 yaşındadır ve Muallim Mektebi'ne gitmeyi planlamaktadır.

Muazzez Hanım, baba tarafından Türk, anne tarafından Fransızdır. Anneanne Melek Hanım, ile o zamanlar İttihat ve Terakki Partisi'nde görevli olan Zeki Bey ile Yunanistan'da tanışır. Melek Hanım'ın Yunanistan'da fabrika sahibi olan ailesinin bu evliliğe tepki vermesinin ardından çift İstanbul'a kaçar ve burada evlenir. Melek, ismini de bu evlilikten sonra alır. Melek Hanım'ın İstanbul'daki hayatı da ilk zamanlarda, etnik farklılıklarından dolayı zorluklarla geçmiştir.

Zeki Bey 'den üç kız çocuğu sahibi olan Melek Hanım, eğitime çok önem vermektedir. O sıralar Üsküdar'daki evlerinde, kızlarına okuma ve müzik eğitimleri vermektedir. En büyük kızlarına talip olan bir muallime ise diğer kızlarının eğitime destek vermesi için olumlu cevap vermiştir.

Muazzez Atay, muallim mektebini bitirip tekrar Boyabat'a döndüğünde Cemil Atay ile evlenme kararı alır. Aradaki yaş sorunu öncesinde aile içinde huzursuzluk yaratsa da Cemil Bey'i kişiliği bu korkuların yersiz olduğunu gösterir. Çift 1933 yılında İnebolu'da evlenir. Düğünde daha sonra Oğuz Atay'ın düşünce dünyasında oldukça yer alan Muazzez Hanım'ın yeğeni Fûruzan'da vardır.

1934 yılında doğan Oğuz Atay'dan sonra Cemil Bey ve Muazzez Hanım'ın 1940 yılında ikinci çocukları Okşan dünyaya gelir.

O sıralar, İnebolu'da öğretmenlik görevini yapan Muazzez Hanım, çocuklarının eğitimini ve öğretimini kendi himayesine alır. Cumhuriyet döneminin modern devrimlerine bağlı olan Muazzez Hanım'ın evde en önem verdiği şey ise dilin doğru kullanımınıdır. Bu yüzden, herhangi bir kelimenin yanlış telaffuz edilmesinin üzerine hemen doğru şeklini çocuklarını öğretir ve bu konuda müsamahası yoktur. Hatta çocuklarına ve o zamanlar küçük yaşta olan yeğeni

Atay Ailesi

Fûruzan'a Arapça ve Farsçadan kelimeler dahi öğretiyordu.

Okula başlamadan önce annesinden okuma yazmayı öğrenen, yaşitlarına göre yaratıcı ve zeki olan Oğuz Atay, gelişimi sayesinde birinci sınıfı okuduktan ikinci sınıfa kabul edilir. Fakat yaşitlarının en hareketli çağları olan, oyun oynayıp koştukları bu dönemde, Oğuz Atay hiç de yaşitlarına benze-

memektedir. Daha sakin ve içine kapanık bir yapısı vardır. Hatta klasikleşmiş haşarı erkek çocuğu rolünü de evde Oğuz değil kardeşi Okşan üstlenmişti. Oğuz'un bu denli ürkek ve içine kapanık olmasının sebebi, o yaşlarda geçirdiği ağır bir zatürre hastalığı yüzünden annesinin üstüne fazlaca titremesiydi.

Atay ailesi, 1939 senesinde baba Cemil Atay'ın Cumhuriyet Halk Partisi'nden milletvekili seçilmesi üzerine Ankara'ya yerleşmiştir. Siyasal rejiminin gölgesi altında yeniden yapılanan, bürokrasinin kalbi olan Ankara'da geçen 11 yıl, Oğuz Atay'ın ilk gençlik dönemini içine alacaktı.

Atay Ailesi, çoğu bürokratın kaldığı semt olan Uluşta iki katlı bir evde oturuyorlardı. Ankara'nın disiplinli yapısı aile içine de yansiyordu. Ankara'nın Oğuz Atay için başka bir önemi de okul hayatına burada başlamasıdır. Oğuz Atay, 1940 yılında evlerine yakın olan Devrim İlkokulu'na başladı. Kardeşi Okşan'da o yıl doğmuştu. Oğuz Atay'ın sonraki yıllarda da karakter özelliği olan dobra tavrı küçük yaşlarda da olduğuna örnek olarak bir şu hatıra aile içinde hep anlatılır; Atay çiftinin ikinci çocukları Okşan doğduğunda, annesinin bebeğe olan ilgisine karşı **“Anne bu bohçayı nereden**

aldıysan git oraya bırak“¹. O günden sonra Okşan’ın ailedeki bir ismi de “bohça” olarak kalmıştır.

Oğuz Atay’ın annenin himayesinden uzakta kaldığı okul zamanı, onda içe kapanıklığa ve sessizliğe yol açıyordu. Evdeki vakti ise çoğu zaman odasında hikayeler okuyup, radyo programlarını dinleyerek geçiyordu. O dönemin, “Çocuk Sesi”, “Yavrutürk” ve “Afacan” isimli çocuk dergilerindeki şiirleri okuyor ezberliyordu.²

*Ortaokul döneminde
Oğuz Atay*

Oğuz Atay’ın Yenişehir Lisesi’nde okuduğu yıllarda Atay ailesi Esen Apartmanı’na taşındılar. Esen Apartmanı daha çok bürokrat ve milletvekili ailelerinin yaşadığı bir apartmandı. Hatta 1990 yılında faili meçhul cinayete uğrayan Muammer Aksoy’un ailesi, en yakın dostlarıdır. Esen Apartmanı’nda vakitlerin en güzel müzik dinleyerek geçiyordu. Muazzez Hanım’ın alaturka müzik zevkine karşın Oğuz Atay’da Aksoy ailesinin çocuklarından ve Oğuz Atay’ın en yakın arkadaşlarından biri olan Fikret Aksoy’un etkisiyle klasik müzik zevki gelişmeye başlamıştır. Müziğe olan ilgisinin

geliştiği bu dönemde, kardeşi Okşan ile birlikte babaları Cemil Bey’den eve bir piyano almasını isterler. Fakat eve bir piyano değil de mandolin alınmasıyla birlikte sadece küçük kardeş Okşan’ın eğitim alabilmesi için eve bir müzik hocası tutulur. Oğuz Atay bu olayı çok büyütmeden kendi başına mandolini çalmayı öğrenir.

Oğuz Atay’ın düşünce dünyasında bir başka önemli faktör ise

Muazzez Hanım’ın yeğeni Füzuran’dır. Atay ailesini Erenköy’deki bir köşkte geçirdiği yaz tatillerinde Oğuz Atay çoğu vaktini Füzuran ile geçirir. Füzuran’ın önerileriyle dünya edebiyatı ile tanışan Oğuz Atay, beraber gittikleri “Potemkin Zırhlısı” filmi hiç unutamaz.

Oğuz Atay’ın ortaokul yılları, entelektüel gelişiminin en önemli zeminini oluşturmaktadır. Hem Aksoy ailesinin kütüphanesini hem de Füzuran ve Fikret’in etkisiyle zihin dünyasında başka fersahlar oluşmaktadır. J.J. Rouseau, Gorki ve Dostoyevski ile bu dönemde tanışmıştır.

Oğuz Atay’ın lise dönemindeki en önemli olaylardan biri de resim ve yıl sonu müsamesesi için hazırladıkları William Shakespeare’in “Hırçın Kız” oyunudur. Yenişehir Lisesi’nde o yıllarda resim öğretmenliği yapan ünlü manzara ressamı Eşref Üren’den aldığı derslerle, iç dünyası resim yeteneği ile birleşti. Hatta o dönemde “Meşale Yıllığı”na çizdiği

*Oğuz Atay’ın “Meşale” isimli
dergiye çizdiği karikatür.*

iki karikatürü yayımlanmıştır. Ressam Eşref Üren, Oğuz Atay’ın resme olan yeteneğini fark eder ve babasına kendisini güzel sanatlar fakültesine yazdırmasını söylemesini ister. Resim yaparken mutlu olan Oğuz Atay, hocasının da istediği gibi babasına bu konuyu açar. Fakat Cemil Atay oğlunun bu isteğine onay vermez para kazanabileceği bir işte, yani mühendis, doktor ya da hukukçu olması gerektiğini söyler. Oğuz Atay, babasının olumsuz cevabını hocası Eşref Üren’e söylediğinde ise Üren, “ **o zaman babana söyle sana şu köşede bir bakkal açsın, o zaman daha çok para kazanırsın**” der.

1950-1951 senesinde Oğuz Atay okulun temsil kolu başkanıdır ve

¹Okşan Ögel

²“Ben Buradayım” Oğuz Atay’ın Biyografik ve Kurmaca Dünyası s.43

William Shakespeare'nin "Hırçın Kız" oyununu sahneleyeceklerdir. Oyunun yönetmeni ise Devlet Tiyatrosu oyuncusu Âgâh Hun'dur. Âgâh Hun, seçimlerde ilk olarak Oğuz Atay'ı seçer. Onu, oyunculuğu konusunda takdir eder ve cesaretlendirir. Oğuz Atay'ın "Hırçın Kız" oyunundaki başarısı o kadar takdir edilir ki o yıla kadar olan okul birincilikleri bile ikinci plana atılır. Oyun sahnelendiğinde büyük beğeni toplar. Oğuz Atay, bu sefer babası Cemil Bey'e oyuncu olmak istediğini söylediğinde alacağı cevap yine aynıdır.

Atay ailesi, 1950 yılından yapılan genel seçimler sonucu iktidarı Demokrat Parti'ye kaptıran Cumhuriyet Halk Parti'sinden Cemil Bey milletvekili seçilememesi durumu üzerine İstanbul'a yerleşir. İstanbul'a yerleşmelerinin en önemli sebeplerinde bir oğulları Oğuz'dur. Liseyi okul birincisi olarak bitiren Oğuz Atay, babasının isteği üzerine İstanbul Teknik Üniversitesi'ne kaydolmuştur. Mühendislik, Oğuz Atay için sevilen değil sadece ekonomik güven ve babanın isteği üzerine okunan bir meslektir.

Oğuz Atay "Anayol" isimli inşaat şirketinde çalışırken.

Bir silgi gibi tükendim ben.

Başkalarının yaptıklarını

silmeye çalıştım:

mürekkeple yazmışlar oysa.

Ben, kurşunkalem silgisiydim.

Azaldığımla kaldım.

(TUTUNAMAYANLAR)

ÇOK ŞEY VARDI ANLATILACAK. O YÜZDEN SUSTUM. BİRİNİ SÖYLESEM DİĞERİ YARIM KALACAKTI. SEN DUYDUN MU SUSTUKLARIMI?

(TUTUNAMAYANLAR)

Oğuz Atay'ın üniversite yılları ortaokul ve lise yıllarından farklı geçer. Artık üniversitenin en çalışkan öğrencisi değil, hatta derslere bile pek katılmayan bir öğrencidir. Daha çok arka sıralarda oturup, defterlerinin kenarlarına resimler çizip, kelimeler yazarak zamanını geçirir. Hayatın da önemli bir yere sahip olacak olan Rasin Demirsoy ve arkadaş gruplarının “Turgut Abi” dedikleri, Turgut Yavuzalp ile üniversite yıllarında tanışır. Oğuz Atay'ın lise hayatında devam eden arkadaş gruplarını birbiriyle tanıştırmama huyu burada da devam eder. Rasin, Turgut ile kurdukları arkadaşlığı daha çok Emirgan Çay bahçeleri ya da Beyoğlu Meyhanelerinde mizah ve felsefe konuşmaları yaparak geçer. Arkadaş grubu için en önemli etkinliklerden biri de hicivdir. Toplandıklarında birbirlerinin hoşuna gitmeyen tarafları hakkında mizahi hicivlerde bulunurlar, buradan yeni hikayeler uydururlardı. Oğuz Atay'ın romanlarının bir bakıma iskeleti olacak olan kurmaca ve oyun dünyası üniversite zamanlarında ete kemiğe bürünmüştür. Sonraki yıllarda hayatının çok önemli bir yerinde duracak olan Uğur Ünel ile de bu yıllarda tanışmıştır.

Üniversite yılları Oğuz Atay'ın okuma serüveninin en renkli zamanlarından. Onun okuma serüveni hakkında Rasin Demirsoy “Hepimizden farklıydı kültür düzeyi. Çok okurdu ama nerede, ne zaman onu bilmiyorum” diye bahseder. Oğuz Atay, o zamanlar James Joyce'nin “Ulysses” eserini okuyor, arkadaşlarına romana olan hayranlığını anlatıyordu.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sol hareketlerin ivme kazandığı bu dönemde, Oğuz Atay, Marx ve Lenin okumaya başladı. Sol Hareket'e yönelik yaklaşımı da bu sayede hareketlenmiş oluyor daha sonraları sol hareket için beraber mücadele edeceği Turhan Tükel ile de bu dönemde tanışıyordu.

Oğuz Atay, ilgisini kaybetmiş olsa da üniversitesini başarılı bir ortalama ile bitirdi ve “Anayol” isimli bir inşaat şirketinde çalışmaya başladı. Bu dönemde küçüklüğünden beri biriken, artık patlama

noktasında olan babasıyla gerilimi arttı. Çünkü eskiye dair bir hayat yaşayan ve çocukları üzerinde baskı kuran Cemil Bey, Oğuz Atay'ın değerli gördüğü sanat ve fikirlerini boş birer uğraş olarak görüyor, yönlendirmeler yapmak için uğraşıyordu. Bu sürtüşmeler sonunda Oğuz Atay, evden ayrılmayı ve kendine yeni bir ev tutmayı düşündü. Bu onun için kolay bir karar değildi. Çünkü o yaşına kadar anne ve babanın korunaklı gölgesi altında bir yaşam sürmüştü. Böyle bir durum karşısında, Oğuz Atay'ın evden ayrılma düşüncesi babası ile arasında olan sürtüşmelerin ne denli şiddetli olduğunun bir kanıtıdır.

Oğuz Atay, üniversite yıllarından arkadaşlarıyla.

Oğuz Atay daha sonra Mimar Sinan Üniversitesi'nin ilk rektörü olacak olan mimar arkadaşı Orhan Şahinler ile Beyoğlu'nun arka sokaklarında bir ev tuttu ve taşındı. Başlarda bu ev onun için özgünlüğünü yaşadığı bir cennet gibiydi. İşler arda kalan zamanlarda dilediğince kitaplarıyla ilgileniyor, çizimlerini duvarlara asıyor ve Beyoğlu'nun sinema dünyasında kendi kaybediyordu.

HAYATIM CİDDİYE ALINMASINI İSTEDİĞİM BİR OYUNDU

Eserlerinde modern Türk insanının çıkmazını, saflık ve güç arasında gidip gelen benliğini, gittikçe sönükleşen yaşama tutkusunu anlatan Oğuz Atay, yaşarken sesi duyulmamış ama öldükten sonra okuyucularının yaşamlarında birer birer hayat bulan karakterleriyle ismi çok uzun yıllarca anılacak bir yazardı.

Atay'ın, İnebolu'da başlayan hayat yolculuğu, edebiyatın, yalnızlığın, aşkın ve ölümün kıyısında "Türkiye'nin Ruhunu" ismini verdiği yaşam görüşünde nihayete erdi.

O, hep bir "Tutunamayan" olarak yaşadı.

hayykitap

20 TL
KDV'DEN MUAFTIR

ISBN: 978-625-7685-19-1

9 786257 685191